

EUROOPAN PARLAMENTTI

1999

2004

Istuntoasiakirja

**LOPULLINEN
A5-0299/2001**

13. syyskuuta 2001

MIETINTÖ

Komission XXX kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2000
(SEC(2001) 694 – C5-0312/2001 – 2001/2130(COS))

Talous- ja raha-asioiden valiokunta

Esittelijä: Alejandro Agag Longo

SISÄLTÖ

	Sivu
ASIAN KÄSITTELY	4
PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS.....	5
PERUSTELUT	11

ASIAN KÄSITTELY

Komissio välitti 7. toukokuuta 2001 päivätyllä kirjeellä parlamentille XXX kilpailupolitiikkaa koskevan kertomuksensa (2000) (SEC(2001) 694 – 2001/2130(COS)).

Parlamentin puhemies ilmoitti 5. heinäkuuta 2001 pidetyssä istunnossa toimittaneensa kertomuksen asiasta vastaavaan talous- ja raha-asioiden valiokuntaan sekä lausuntoa varten oikeudellisten ja sisämarkkina-asioiden valiokuntaan (C5-0312/2001).

Talous- ja raha-asioiden valiokunta nimitti 29. toukokuuta 2001 pitämässään kokouksessa esittelijäksi Alejandro Agag Longon.

Valiokunta käsiteli komission kertomusta ja mietintöluonnosta 29. toukokuuta, 25. kesäkuuta ja 12. syyskuuta ja 13. syyskuuta 2001 pitämässään kokouksissa.

Viimeisessä kokouksessa se hyväksyi päätöslauselmaesityksen äänin 34 puolesta ja 5 vastaan.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Christa Randzio-Plath (puheenjohtaja), Philippe A.R. Herzog (varapuheenjohtaja), Alejandro Agag Longo (esittelijä), Generoso Andria, Pedro Aparicio Sánchez (Peter William Skinnerin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Richard A. Balfé, Luis Berenguer Fuster, Pervenche Berès, Hans Blokland, Hans Udo Bullmann, Gérard Caudron (Bruno Trentinin puolesta työjärjestyksen 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti), Harald Ettl (Simon Francis Murphyn puolesta), Jonathan Evans, Carles-Alfred Gasòliba i Böhm, Robert Goebbels, Lisbeth Grönfeldt Bergman, Christopher Huhne, Pierre Jonckheer, Othmar Karas, Giorgos Katiforis, Christoph Werner Konrad, Alain Lipietz, Astrid Lulling, Jules Maaten (Karin Riis-Jørgensenin puolesta), Thomas Mann (Piia-Noora Kaupin puolesta), Ioannis Marinos, Miquel Mayol i Raynal, Ioannis Patakis, Fernando Pérez Royo, John Purvis (José Javier Pomés Ruizin puolesta), Alexander Radwan, Bernhard Rapkay, Olle Schmidt, Charles Tannock, Marianne L.P. Thyssen, Jaime Valdivielso de Cué (José Manuel García-Margallo y Marfilin puolesta), Ieke van den Burg (Helena Torres Marquesin puolesta), Theresa Villiers ja Karl von Wogau.

Oikeudellisten ja sisämarkkina-asioiden valiokunta päätti 26. kesäkuuta 2001 olla jättämättä lausuntoa.

Mietintö jätettiin käsiteltäväksi 13. syyskuuta 2001.

Tarkistusten jättämisen määräaika ilmoitetaan sen istuntojakson esityslistaluonnoksessa, jonka aikana mietintöä käsitellään.

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan parlamentin päätöslauselma komission XXX kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta 2000 (SEC(2001) 694 – C5-0312/2001 – 2001/2130(COS))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon komission kertomuksen (SEC(2001) 694 – C5-0312/2001¹),
 - ottaa huomioon komission kirjallisen vastauksen parlamentin 24. lokakuuta 2000 antamaan päätöslauselmaan XXIX kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta 1999²,
 - ottaa huomioon 21. syyskuuta 2000 antamansa päätöslauselman komission tiedonannosta laaja-alaisiin yhteistyösopimuksiin liittyvistä kilpailusäännöistä³,
 - ottaa huomioon komission tiedonannon, joka koskee vuodelta 1997 peräisin olevia merkitykseltään vähäarvoisempia sopimuksia, jotka eivät kuulu perustamissopimuksen 8 artiklan 1 kohdan piiriin/(SEC(2001) 747)⁴,
 - ottaa huomioon ehdotuksen neuvoston asetukseksi perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta ja asetusten (ETY) N:o 1017/68, (ETY) N:o 2988/74, (ETY) N:o 4056/86 ja (ETY) N:o 3975/87 muuttamisesta⁵,
 - ottaa huomioon komission kertomuksen moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalvelua koskevien sopimusten ryhmiin annetun komission asetuksen N:o 1475/95 arvioimisesta (KOM(2000) 743),
 - ottaa huomioon Tukholmassa 23.–24. maaliskuuta 2001 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät,
 - ottaa huomioon Nizzassa 7.–9. joulukuuta 2000 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 47 artiklan 1 kohdan,
 - ottaa huomioon talous- ja raha-asioiden valiokunnan mietinnön (A5-0299/2001),
- A. katsoo, että kilpailupolitiikan pitäisi hyödyttää ennen kaikkea kuluttajia, koska se laajentaa tavaroiden ja palveluiden valikoimaa sekä parantaa niiden laatua ja alentaa hintoja,
- B. katsoo, että kansalaisten tietoisuus eurooppalaisen kilpailupolitiikan eduista on vielä hyvin rajoittunut,

¹ E vielä julkaistu EYVL:ssä.

² EYVL C 146, 17.5.2001, s. 106.

³ EYVL C 197, 12.7.2001, s. 96.

⁴ EYVL C 149, 19.5.2001, s. 18-20.

⁵ EYVL C 365 E, 19.12.2000, s. 284.

- C. katsoo, että kilpailupolitiikan on vastattava merkittäviin haasteisiin, kuten maailmanlaajuistumiseen ja "uuden talouden" kehittymiseen, unionin välittömään laajentumiseen ja euron käyttöönottoon,
- D. panee merkille, että on onnistuttu puolen vuoden välein neuvoston puheenjohtajavaltiossa vietettävää ja Euroopan parlamentin aloitteesta luotua "Euroopan kilpailupäivää" koskevan tietoisuuden herättämisessä,
- E. katsoo, että tehokas kilpailupolitiikka edistää eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä ja on siten olennainen edellytys kestäväälle talouskasvulle, työllisyydelle ja Lissabonin Eurooppa-neuvostossa asetetun Euroopan unionin strategisen tavoitteen, jonka mukaan "siitä on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous" vuoteen 2010 mennessä, saavuttamiselle,
- F. katsoo, että parhaat tulokset saavutetaan yleensä yksityisten yritysten välisissä vapaissa ja oikeudenmukaisissa kilpailuolosuhteissa,
- G. katsoo, että kolme päätehtävää Euroopan kilpailupolitiikan alalla vuonna 2001, joita parlamentti käsittelee erillisissä mietinnöissä, ovat perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan soveltamista koskevan asetuksen N:o 17 saattaminen ajan tasalle ja keskustelu tulevasta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntijärjestelmästä, jota säädellään nykyisin ryhmäpoikkeusasetuksella, sekä yrityskeskittymäasetuksen N:o 4064/89 muuttaminen,
- H. ottaa huomioon edelliseen kohtaan liittyen, että komission arviointikertomuksen mukaan poikkeusjärjestelmällä ei ole saavutettu kaikkia tavoitteita ja että etenkin kuluttajat eivät näytä hyötyvän oikeudenmukaisella tavalla tästä jälleenmyyntijärjestelmästä; ottaa huomioon, että komission viimeisessä kertomuksessa ajoneuvojen hinnoista on lisäksi vahvistettu jäsenvaltioiden välillä edelleen olevat uusien ajoneuvojen hintoja koskevat suuret erot,
- I. ottaa huomioon, että yritysten yhteensulautumisten määrä saavutti uuden huipun vuonna 2000 (345 uutta tapausta) ja että tämä luku on kaksinkertaistunut kolmen viime vuoden aikana,
- J. katsoo, että yritysten yhteensulautumisten alalla käyttöön otettu yksinkertaistettu menettely on ollut menestyksenkäs väline ja edistänyt päätöksentekomenettelyn sujumista,
- K. katsoo, että huolimatta joistakin vapauttamisen alalla saavutetuista edistysaskeleista, vapauttaminen on tapahtunut jäsenvaltioissa eri vauhtia ja väärinäyt siten kilpailua ja estänyt tasa-arvoisten pelisääntöjen luomisen eri asianomaisilla aloilla,
- L. katsoo, että tämä viimeksi mainittu tekijä on vaikuttanut erityisen haitallisesti aloihin kuten sähköala, joilla hyvin aggressiivista ostostrategiaa kansallisten markkinoidensa ulkopuolella harjoittavien julkisten yritysten ja yksityistettyjen tai yksityisten yritysten – jotka eivät voi kilpailla samoissa olosuhteissa – väliset erot ovat hyvin selvät,
- M. katsoo, että niin sanotut "kansalliset mestarit" hallitsevat vieläkin äskettäin vapautettuja markkinoita, kuten paikallispuhelujen markkinoita televiestintäalalla, joilla nykyiset operaattorit ovat todellisessa monopoliasemassa niiden markkinakiintiön ollessa lähes sata

prosenttia kaikissa jäsenvaltioissa,

- N. katsoo, että sähkömaksujen muodostumista koskeva täydellinen avoimuuden puute joissain jäsenvaltioissa aiheuttaa epäilyjä, että valtiontukia käytetään eri muodoissa pyrittäessä vahvistamaan kotimaisten yritysten asemaa ja että ne toimivat muun muassa esteinä muista jäsenvaltioista peräsin olevien yritysten markkinoille pääsulle,
- O. ottaa huomioon, että Nizzan Eurooppa-neuvoston julistuksessa yleistä taloudellista etua koskevista palveluista vahvistettiin, että "yleistä taloudellista etua koskevien palveluiden markkinoiden avautumisella on ollut myönteinen vaikutus kyseisten palveluiden saatavuuteen, laatuun ja hintaan", mikä varmistaa yleisen edun mukaisten palvelujen universaalin saatavuuden ja niiden toimitusvaatimusten turvallisuuden,
- P. ottaa huomioon, että sääntöjenvastaisia valtiontukia tarkastellaan yksityiskohtaisemmin komission erillisessä yhdeksännessä selvityksessä valtiontuista Euroopan unionissa,
- Q. ottaa huomioon, että sääntöjenvastaisten valtiontukien takaisin maksaminen on valitettavasti vähäistä, mikä haittaa valtiontukien tehokasta valvontaa,
- R. ottaa huomioon komission näkemyksen, jonka mukaan uusi talous ei edellytä uusia kilpailusääntöjä, koska olemassa olevia yleisiä sääntöjä koskevan tulkinnan olisi riittävä reagointiin uusien tilanteiden ja uusien ongelmien edessä,
- S. ottaa huomioon uusien tieto- ja viestintäteknologioiden huiman kehityksen ja niiden käyttöönoton aiheuttaman selkeän vertailullisen haitan tietyille kauppakumppaneillemme,
1. on tyytyväinen XXX kilpailupolitiikkaa koskevaan kertomukseen, koska se on arvokas ja runsaasti tietoa sisältävä asiakirja, ja vaikka kertomuksessa vahvistetaan jälleen kerran yleinen näkemys siitä, että kilpailupolitiikka on eräs EU:n kaikkein menestyksekkäimmistä politiikan aloista, siinä huomautetaan samalla, että kilpailun vääristymät, oli kyse sitten julkisista tai yksityisistä toimijoista, edellyttävät jatkuvaa ja tunnollista valvontaa;
 2. pitää valitettavana, että komissio ei pyynnöstä huolimatta ole käynnistänyt eikä halua käynnistää tutkimusta vero- tai maksuhuojennuksista tai -vapautuksista johtuvasta kilpailun vääristymisestä, ja vaatii EU:ssa lähempää tutkimusta veropolitiikan aiheuttamasta kilpailuvääristymistä, jotka ovat sekä sisämarkkinoiden periaatteiden että yhteisöhenget vastaisia;
 3. panee tyytyväisenä merkille komission valitseman uuden ryhmäpoikkeusasetusjärjestelmän, jota on täydennetty taloudellisia toimijoita ohjaavilla suuntaviivoilla;
 4. on tyytyväinen ehdotukseen uudistaa vuonna 1962 annettua asetusta N:o 17 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan soveltamisesta edellyttäen, että siihen ei liity kilpailupolitiikan saattamista uudelleen kansalliselle tasolle, mutta kiinnittää huomiota siihen liittyviin teknisiin ongelmiin ja ilmaisee sen vuoksi epäilyksensä ehdotuksen käytännön soveltamisesta;
 5. on tyytyväinen ehdotuksen 3 artiklaa koskevaan hajauttamisen ajatukseen, vaikka huomauttaakin tarpeesta täsmentää ja kohdentaa "yhteisön kaupan vaikutuksen" perusteet,

koska niiden tärkeyden takia nykyinen täsmennyksen puuttuminen saattaa aiheuttaa epätietoisuutta ja haitata yhteisön säännösten yhdenmukaisen soveltamisen tavoitetta;

6. pitää komissiolle uudistusehdotuksessa myönnettyjä toimivaltoja liiallisina, koska niiden nojalla komissiosta on tullut yhteisön säännösten säätelijä, tuomari ja toimeenpanija; ilmaisee epäilyksensä siitä, että ehdotus parantaisi nykyisessä muodossaan yritysten oikeusturvaa;
7. korostaa toimivaltaisten viranomaisten välisen tehokkaan kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä uuteen talouteen erottamattomasti liittyvän maailmanlaajuisen luonteen takia ja on kiinnostunut ehdotuksesta kansainvälisen kilpailufoorumien perustamisesta; huomauttaa kuitenkin, että tehokas yhteistyö pohjautuu omaan toimintaan ja kiirehtii sen vuoksi komissiota varmistamaan kilpailusääntöjen uudistamisen yhteydessä, että eurooppalaisten viranomaisten välinen yhteistyö on asianmukaista ja tehokasta;
8. kehottaa jälleen uuden kansainvälisen kilpailusäännösten luomiseen Maailman kauppajärjestön (WTO) puitteissa, koska lisääntyvien fuusioiden, alueellisten ja alakohtaisten kartellien sekä oligopolien vuoksi kilpailun vääristymistä ja markkina-aseman väärinkäyttöä voidaan kaikkialla maailmassa torjua vain kansainvälisillä vähimmäisnormeilla, jotka koskevat fuusioiden ja kartellien kilpailun sääntelyä sekä kaikkien WTO:n jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisten noudattamia vähimmäisnormeja;
9. katsoo, että komission yksiköiden on kiinnitettävä erityistä huomiota pyrkimyksiin rajoittaa Internetiin pääsyä ja on tyytyväinen komission sitoumukseen varmistaa, että Internet säilyy avoimena tiedotusvälineenä, mikä on edellytys talouskehitykselle;
10. pahoittelee kuitenkin komission yksiköiden varotoimenpiteiden puutetta ja viivyttelyä varoittaa kolmannen sukupolven matkapuhelinten (UMTS-teknologia) kehittämisen mahdollisista riskeistä parlamentin kehotuksista huolimatta;
11. ilmaisee pettymyksensä Tukholman Eurooppa-neuvoston epäonnistumiseen eurooppalaisten kaasun- ja sähkömarkkinoiden lopullisen vapauttamisaikataulun hyväksymisessä;
12. vaatii jäsenvaltioita vapauttamaan energia-, liikenne- ja postipalvelumarkkinat nopeasti ja yhdenmukaisesti;
13. korostaa yleishyödyllisten palvelujen suurta merkitystä; vaatii sen vuoksi, että sovellettaessa kilpailusäännöksiä yleishyödyllisiin palveluihin on säilytettävä selkeä oikeusvarmuus ja kehitettävä sitä, jotta taattaisiin toimitusvarmuus ja yleishyödyllisten palvelujen universaali saanti;
14. kiirehtii komissiota panemaan täytäntöön Tukholman Eurooppa-neuvoston päätelmän 17, jonka mukaan komissio "varmistaa myös, että ne yritykset, joilla on edelleen kansallisilla markkinoillaan monopoliasema, eivät saa siitä aiheetonta hyötyä";
15. kiirehtii komissiota tarkastelemaan sähköalan yritysten hankintoja sekä sähkömaksujen muodostumista sääntöjenvastaisia valtiontukia koskevan yhteisön säännösten yhteydessä;
16. ilmaisee tuomitsevansa neuvoston poliittisen tahdon puutteen, koska se ei käytä

määräenemmistöäänestystä koko laajuudessaan kilpailupolitiikan alalla estäen siten vapauttamismenettelyn edistymisen Euroopan talouden kilpailukykyisillä avainaloilla;

17. toistaa perustamissopimukseen vuonna 2004 tehtävän tarkistuksen yhteydessä jälleen kerran pyyntönsä soveltaa yhteispäätösmenettelyä tulevissa kilpailupolitiikkaa koskevissa säännöksissä, joista neuvosto päättää määräenemmistöpäätöksellä;
18. vaatii komissiota julkaisemaan yksityistämistä jäsenvaltioissa koskevan objektiivisen tulostaulukon ja korostaa, että tämä tulostaulukko ei vaaranna omistujärjestelmää jäsenvaltioissa vaan on pikemminkin arvokas tiedonlähde, joka edistää tarpeellista avoimuutta;
19. pahoittelee, että kertomuksessa ei viitata lääketieteen kaltaiseen avainalaan, joka kärsii nykyisin erityisistä kilpailuun liittyvistä ongelmista; on kuitenkin tyytyväinen siihen, että tälle alalle on omistettu Euroopan kilpailupäivä, joka järjestetään Belgian puheenjohtajakauden aikana;
20. korostaa, että jotta yhtenäismarkkinoista hyödyttäisiin mahdollisimman paljon, kuluttajilla on oltava mahdollisuus ostaa tuote sisämarkkinoilla sieltä, missä sitä tarjotaan halvimalla hinnalla; kannustaa komissiota torjumaan edelleen harmaan tuonnin rajoittamispyrkimyksiä aloilla, joilla valtio ei säätele hintoja;
21. vaatii komissiota vahvistamaan toimiaan, jotta Euroopan kansalaiset tiedostaisivat täysin tehokkaan kilpailupolitiikan tarjoamat konkreettiset edut, mikä johtaa kansalaisten ymmärtämyksen ja tuen lisääntymiseen;
22. kehottaa komissiota harkitsemaan suopeasta kohtelusta 18. heinäkuuta 1996 annetun tiedonannon sisältöä, jota sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2000; katsoo, että muiden seikkojen ohella on käsiteltävä tiedonannon liiallista jäykkyyttä ja oikeudellisen sitovuuden puutetta;
23. huomauttaa odottavansa erittäin kiinnostuneena komission ehdotusta moottoriajoneuvojen jälleenmyynnin tulevaisuudesta, jossa on otettava asianmukaisesti huomioon kuluttajien etu; painottaa, että on analysoitava huolellisesti, ovatko EU:n kilpailusääntöjen soveltamisen lisäpoikkeukset tällä alalla edelleenkin perusteltuja;
24. pitää myönteisenä komission "minimitiedonantoa", koska se vähentää EY:n kilpailusääntöjen pk-yrityksille aiheuttamaa rasitetta; pitää erityisen myönteisenä sitä, että voimassa olevaan tiedonantoon (vuodelta 1997) verrattuna tiedonantoluonnoksen lähestymistapa perustuu taloudellisiin tosiasioihin;
25. panee tyytyväisenä merkille komission polttoainealalla hyväksymät aloitteet, joissa kansallisia viranomaisia kehoitetaan tutkimaan vertikaalisia rajoituksia ja arvioimaan verkkoihin kuulumattomien riippumattomien yritysten tilannetta;
26. pitää myönteisenä komission ehdotusta, jonka mukaan se aloittaa yrityskeskittymäasetusta N:o 4064/89 koskevan muodollisen kuulemisprosessin suositusten ja muutosehdotusten laatimiseksi; korostaa, että Euroopan parlamentti haluaa tulla kuulluksi tämän kuulemisprosessin alusta lähtien siten, että tässä prosessissa noudatetaan EU:n toimielinten

välistä käytännėsääntöä ennen konkreettisten suosituksen esittämistä;

27. on samaa mieltä komission kanssa siitä, että vaikka valtiontukien määrää onkin jo vähennetty, on määrä edelleenkin liian korkea BKT:hen verrattuna ja sitä on alennettava;
28. toteaa kuitenkin, että valtiontukea ei voida hylätä sellaisenaan, vaan että sen sijaan sitä on arvioitava laadullisten kriteerien perustella tarkoituksena selvittää, oikeuttaako asetettu tavoite kilpailun mahdollisen vääristämisen rajoitetuksi ajaksi, ja voidaanko vallitseva vääristyminen mahdollisesti keskipitkällä aikavälillä päinvastoin poistaa valtiontuella;
29. uskoo, että julkiset menot ja investoinnit, joilla varmistetaan korkeatasoinen infrastruktuuri, saattavat olla tärkeitä kilpailukykyisen ja dynaamiseen tietoon perustuvan talouden luomisessa; vaatii tämän vuoksi yksityiskohtaisia tietoja sekä julkisten menojen ja vastaavien eurooppalaisten ja kansallisten talousarvioiden käytön, laadun ja välttämättömän uudelleensuuntaamisen seurantaan;
30. on tyytyväinen valtiontukirekisterin ja tulostaulukon luomiseen parlamentin pyynnöstä, koska se pitää niitä tärkeinä välineinä avoimuuden ja demokraattisen valvonnan lisäämiseksi, vaikka pahoittelee selvästi eriarvoisten tilanteiden hyväksymisen jatkumista tällä alalla;
31. kehottaa komissiota säilyttämään vuosittaiset kertomukset Euroopan unionin valtiontuista myös tulostaulun käyttöönoton jälkeen;
32. pahoittelee, että komissio ei ole pystynyt antamaan niiden tapauksien määrää koskevia luotettavia päivämääriä ja tilastoja, joissa sääntöjenvastaiset valtiontuet on maksettu takaisin; vaatii komissiota tutkimaan tätä asiaa ja esittämään tämän tiedon mahdollisimman nopeasti ja kehottaa komissiota myös käynnistämään laittomasti maksetun valtiontuen perimistä koskevien EU:n yhteisten säännösten laatimisen;
33. vaatii vahinkoa kärsineiden yritysten oikeudellisen aseman parantamista; katsoo, että komission ja jäsenvaltioiden on pyrittävä kolmansien osapuolten osuuden lisäämiseen; katsoo, että olisi hyödyllistä ottaa käyttöön todellisia kilpailuanalyysijä ja julkisia kuulemisia komission käsitellessä konkreettisia asioita;
34. on tyytyväinen ehdokasvaltioiden edistysaskeliin kilpailupolitiikan alalla sekä toimivaltaisten viranomaisten perustamiseen ja niiden toiminnan käynnistymiseen; vaatii tiukempaa kurinalaisuutta ja että valtiontukien myöntämisessä sovelletaan vain lyhyitä siirtymäaikoja tai jätetään kokonaan soveltamatta niitä;
35. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komissiolle, neuvostolle ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille.

PERUSTELUT

EU:n nykytilanteessa, jota leimaavat yhteisen rahan peruuttamaton käyttöönotto, tuleva laajentuminen ja yhtenäismarkkinoiden jatkuva syventyminen, sekä maailmanlaajuisissa puitteissa, joissa unioni suuntautuu yhä enemmän muuhun maailmaan, etualalle nousevat – mikäli mahdollista – entistäkin selkeämmin sellaiset politiikat kuin kilpailupolitiikka, joka jo on

jokaisen demokraattiseksi katsotun järjestelmän peruspilari.

Rooman sopimuksessa yhteisön taloutta luonnehditaan nimenomaan "vapaaseen kilpailuun perustuvaksi avoimeksi markkinataloudeksi" ja myönnetään näin erittäin selvästi, että Euroopan kansalaisten hyvinvoinnin maksimointi edellyttää sellaisten vapaiden ja oikeudenmukaisten kilpailuolosuhteiden luomista, joilla taataan voimavarojen optimaalinen jakaminen ja luodaan yksilöille asianmukaiset kannustimet, jotta nämä pyrkisivät tehokkaaseen, laadukkaaseen ja innovatiiviseen tuotantoon. On tunnustettu tosiasia, että yleensä juuri yksityisten tuotantoyksiköiden välinen kilpailu johtaa parhaisiin tuloksiin, kuten esittelijä on päätöslauselmaesityksessään halunnut tuoda esille, ja että se edistää parhaiten yritysten kilpailukykyä, työpaikkojen luomista ja kestäväää talouskasvua.

Ei ole siis epäilystäkään, että kilpailupolitiikka on yksi Euroopan unionin tärkeimmistä ja menestyksekkäimmistä politiikoista ja että sen merkitys on valtava, koska se vaikuttaa EU:n muihin toiminta-aloihin, kuten talous- ja rahaliiton kehitykseen ja vakauteen, yhtenäismarkkinoihin, kuluttajansuojapolitiikkaan tai jopa ympäristönsuojelupolitiikkaan. Kilpailupolitiikan merkitys ei kuitenkaan jää ainoastaan sen mahdollisiin suotuisiin talousvaikutuksiin. Kilpailu käsitteenä merkitsee vapauden lisääntymistä – sitä, että rakennetaan entistä vapaampia yhteiskuntia, joissa jokainen yksilö voi joko yrittäjänä tai kuluttajana käyttää vapauttaan toiminnan harjoittamiseen ja hyötyä samalla yhä useammista ja paremmista tuotteista ja palveluista yhä edullisemmin. Esittelijä on siis sitä mieltä, että kilpailu ei ole ainoastaan hyväksi kuluttajalle vaan myös kuluttajalle kuuluvaa perintöä ja että sitä on pidettävä kaikille Euroopan kansalaisille kuuluvien ja yhteisen hankkeemme peruspilarina olevien demokraattisten perusoikeuksien jatkeena markkinoilla. Näistä syistä esittelijä on yhtyy komission näkemykseen, että avoimen markkinatalouden edellytysten ylläpitäminen edellyttää pysyvää ja jatkuvaa valvontaa, jonka tavoitteena on kyseisten mekanismien tai edellytysten säilyttäminen.

Kilpailupolitiikan kasvava merkitys unionin toimielinrakenteessa näkyy selvästi komission XXX kertomuksessa yhteisön kilpailupolitiikan soveltamisesta vuonna 2000. Komissio on jälleen vuonna 2000 ollut erittäin aktiivinen yhteisön kilpailulainsäädännön soveltamisessa. Vuonna 2000 uusien asioiden kokonaismäärä oli 1206, ja näistä 297 koski kilpailunrajoituksia (81, 82 ja 86 artikla), 345 yhteensulautumisia ja 569 valtiontukea.

Esittelijä korostaa komission kertomuksen mukaisesti kilpailunrajoituksia koskevien uusien asioiden selvää vähenemistä (388 asiasta 297 asiaan), joka johtuu viimeaikaisesta politiikan kehityksestä. Vertikaalisia rajoituksia koskeva uusi ryhmäpoikkeus on tuntuvasti pienentänyt tarvetta tehdä ilmoitus tällaisista sopimuksista. Samoin vertikaalisia sopimuksia koskevat uudet suuntaviivat ja ehdotukset horisontaalisia sopimuksia koskeviksi uusiksi säännöiksi, joista on järjestetty julkinen kuuleminen, ovat selventäneet kilpailusääntöjen mukaista arviointia ja mahdollisesti pienentäneet tarvetta saattaa tapaukset komission tietoon.

Esittelijä onnittelee komissiota kilpailunrajoituksia koskevien kasautuneiden asioiden määrän vähenemisestä (297 uutta ja 345 loppuun käsiteltyä asiaa) sekä yhteensulautumisia koskevien uusien asioiden määrän lisääntymisestä (18 prosenttia); yhteensulautumisten osalta saavutettiin vuonna 2000 uusi huippu eli 345 uutta asiaa (määrä kaksinkertaistui kolmen viime vuoden aikana) ja 345 muodollista päätöstä (28 prosenttia enemmän kuin vuonna 1999). Yhteensulautumisten valvonta on nykyisin yhä monimutkaisempaa, sillä se edellyttää useiden eri markkinoiden samanaikaista analysointia. Tämän tilanteen taustalla ovat sisämarkkinoiden kehitys, EMUn tuoma avoimuus ja maailmanlaajuistuminen.

Tiedotuspolitiikka

Komission toiminnan jatkuvasta kasvusta huolimatta suuri yleisö tiedostaa vielä varsin huonosti kilpailupolitiikan tarjoamat edut, mikä on erityisen vakavaa, kun otetaan huomioon unionin tulevat haasteet, toisin sanoen maailmanlaajuistuminen, "uusi talous", laajentuminen ja euron peruuttamaton käyttöönotto.

Kilpailupolitiikan saaman tuen sekä sen johdonmukaisuuden ja vakauden kannalta on tärkeää, että kansalaisille tiedotetaan sen menestyksestä. Suuri yleisö huomaa kilpailupolitiikan usein vain suurten yhteensulautumisten tai valtiontukien kieltämisen yhteydessä, jolloin se valitettavasti useimmissa tapauksissa käsitetään kielteiseksi asiaksi. Monesti käytetään tuotantotalouden käsitteitä, jotka menevät yli tavallisen kansalaisen ymmärryksen, mikä hämärtää kilpailupolitiikan peruskäsitteitä ja heikentää kuluttajien aktiivista osallistumista kilpailupolitiikan kehittämiseen.

Esittelijä arvostaa komission pyrkimyksiä parantaa tiedotusta ja toistaa edellisvuotisen mietinnön esittelijän kehotuksen siitä, että luotaisiin yhtenäinen tiedotuspolitiikka, joka koostuu yhteisön ja kansallisen tason välineistä ja tavoitteista ja jolla on erilaisia kohderyhmiä, kuten julkinen mielipide, lehdistö, liike-elämä ja kansalliset viranomaiset. Vastuu kilpailupolitiikasta kuuluu kuitenkin meille kaikille, sillä me kaikki hyödyimme siitä, joten esittelijä kehottaa kuluttajia osallistumaan aktiivisesti kilpailuolosuhteiden päivittäiseen arviointiin omassa elinympäristössään. Markkinoiden moitteettoman toiminnan takia on tärkeää varmistaa, että kuluttajat pystyvät tekemään yritysten toimintaan vaikuttavia päätöksiä. On siis välttämätöntä edistää aktiivisesti sellaisten kuluttajajärjestöjen perustamista ja osallistumista, jotka tuntevat erityisesti kulutushyödykemerkkinoita ja toimivat näin luonnollisena ja oikeutettuna vastavoimana tarjontaa edustavien toimijoiden taloudelliselle vallalle.

Tässä mielessä parlamentin alun perin tekemä aloite, jonka mukaan neuvoston puheenjohtajavaltiossa vietetään puolen vuoden välein "Euroopan kilpailupäivää", on osoittautunut arvokkaaksi tiedonlähteeksi komission toiminnasta tällä alalla, vaikka esittelijä katsookin, että tapahtumasta voitaisiin saada vieläkin enemmän hyötyä, ja tästä syystä on korostettava komission ja parlamentin välisen vuoropuhelun tehostamisen mahdollisuutta, jotta saataisiin aikaan sellaiset puitteet, sisältö ja tiedonvälityskanavat, että näin tärkeästä tapahtumasta voitaisiin tiedottaa mahdollisimman laajalti.

Euroopan parlamentin tehtävä

Mitä tulee Euroopan parlamentin tehtävään yhteisön kilpailupolitiikan hahmottelussa, esittelijä on tyytyväinen siihen, että komissio täyttää demokraattisen vastuuvollisuutensa parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokuntaa kohtaan paitsi antamalla vuosittain kertomuksen kilpailupolitiikasta myös siten, että komission jäsen vierailee säännöllisesti kyseisen parlamentin valiokunnan kokouksissa. Yhteistyö ja komission harjoittaman politiikan valvonta takaavat kilpailupolitiikalle tarvittavan demokraattisen legitimitetin ja avoimuuden, jolloin voidaan välttää kaikki pyrkimykset politisoida tämä kaikkia Euroopan kansalaisia hyödyttävä asia.

Kuten myös edellisissä kilpailupolitiikkaa käsitelleissä mietinnöissä on todettu, esittelijä kuitenkin vaatii komissiota jatkamaan ja tehostamaan toimiaan, joilla pyritään ottamaan parlamentti mahdollisimman hyvin mukaan kilpailupolitiikan kehittämiseen ja soveltamiseen.

Neuvostolta puuttuu poliittinen tahto, koska se ei käytä määräenemmistöäänestystä koko laajuudessaan kilpailupolitiikan alalla, kuten monissa laajoihin "neuvottelupaketteihin" kuuluvissa asioissa, mikä hankaloittaa joidenkin jäsenvaltioiden vapauttamispyrkimyksiä ja estää kansalaisia havaitsemasta tämän yhteisön politiikan todellista ulottuvuutta ja merkitystä. Tästä syystä esittelijä toistaa jälleen kerran parlamentin useasti esittämän pyynnön perustamissopimuksen vuonna 2004 suoritettavan ylimääräisen tarkistuksen osalta, että yhteispäätösmenettelyä sovellettaisiin niissä tulevaisuudessa lainsäädännöllisissä säännöksissä kilpailupolitiikan alalla, joista neuvosto päättää määräenemmistö päätöksellä.

Yhteisön kilpailulainsäädännön uudenaikaistaminen

Esittelijä on päätöslauselmaesityksessään halunnut tuoda esille, että ehdotuksella EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan soveltamista koskevaksi uudeksi asetukseksi on keskeinen merkitys. Esittelijä panee merkille J. Evansin mittavan urakan komission ehdotusta käsittelevän mietinnön esittelijänä ja on halunnut käyttää hyväksi tätä tilaisuutta tuodakseen esille niitä epäluuloja ja epäilyjä, joita tämä kaikin puolin tarpeellinen uudistus – jolta kuitenkin näyttää puuttuvan tarvittava ja toivottava käytännön soveltamisen taso – herättää.

Lyhyesti voidaan todeta, että nämä varaukset liittyvät seuraaviin seikkoihin. Ensiksikin esittelijä on samaa mieltä ehdotuksen 3 artiklassa olevasta hajauttamisen ajatuksesta mutta epäilee säännöksen yhtenäistä ja yhdenmukaista soveltamista koskevan tavoitteen saavuttamista, sillä yhteisön oikeuden yksinomainen soveltaminen merkitsee samanlaisten sopimusten erilaista kohtelua sen perusteella, vaikuttavatko ne yhteisön sisäiseen kauppaan vai eivät, kun näihin sovelletaan kahta eri lakikoodeksia ja menettelyä. Sitä paitsi kansallisen oikeusjärjestyksen ja yhteisön oikeusjärjestyksen välistä lainvalintaa koskevan määräyksen perusteet ovat epätasällisia, sillä yhteisön kaupan vaikutusta koskevaa perustetta ei sen tärkeydestä huolimatta ole täsmennetty päätöksentekokäytännössä eikä oikeuskäytännössä, jolloin sen määrittely saattaa aiheuttaa epätietoisuutta ja osapuolet voivat käyttää sitä hyväkseen viivästyttääkseen menettelyjä. Olisi joka tapauksessa välttämätöntä kodifioida se uudessa asetuksessa, mikä ei toisaalta kuitenkaan ole teknisesti eikä oikeudellisesti helppoa.

Toiseksi esittelijä ei katso yritysten oikeusturvan parantuvan, kun nykyisen kaltaisesta ilmoitusjärjestelmästä, jossa yritykset velvoitetaan hakemaan lupa tekemilleen sopimuksille ja vapautetaan näin mahdollisesta sakosta siinä tapauksessa, että sopimusten katsotaan olevan yhteisön säännösten vastaisia, siirrytään ehdotettuun järjestelmään, jossa yritykset joutuvat antamaan tietoja tekemistään sopimuksista ilmeisesti avoimuuden ja yhteisön säännösten yhdenmukaisen soveltamisen takia, ilman että ne saisivat tästä minkäänlaisia oikeuksia.

Lopuksi esittelijä pitää komissiolle myönnettyjä toimivaltoja liiallisina, koska siitä on tullut yhteisön säännösten säätelijä, tuomari ja toimeenpanija. Tarkemmin sanottuna esittelijä korostaa niitä komission valtuuksia, joiden nojalla se voi määrätä rakenteellisia ratkaisuja estääkseen säännöksen rikkomisen ja joita hän pitää epäasianmukaisina, sillä ehdotuksessa ei rajoiteta näiden valtuuksien soveltamista eikä anneta yksityiskohtaista tietoa siitä, milloin ja miten niitä voidaan soveltaa. Myöskään asetusehdotusta edeltäneessä valkoisessa kirjassa ei mainittu tätä uutta toimivaltaa, joten tästä seikasta on syytä käydä perusteellinen keskustelu.

Uusi talous

Esittelijä on halunnut korostaa niitä kilpailupolitiikan näkökohtia, jotka liittyvät uusien tieto- ja

viestintäteknologioiden käyttöönottoon, sillä ne ovat Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti välttämättömiä, jotta unionista tulisi maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talous vuoteen 2010 mennessä.

Tältä osin esittelijä on tyytyväinen komission kompromissiin, jonka mukaisesti varmistetaan, että Internet säilyy avoimena tiedotusvälineenä, mikä on välttämätön edellytys talouskehitykselle, ja korostaa jälleen paikallispuhelujen markkinoilla tosiasiallisesti vallitsevaa monopolitilannetta useimmissa jäsenvaltioissa, joissa televiestintäalan vapauttamisen jälkeen entisten valtion monopolien ("kansalliset mestarit") markkinakiintiö on edelleen lähes 100 prosenttia.

Koska nämä uudet teknologiat kehittyvät huimaa vauhtia – paljon tavanomaista nopeammin – ja koska unioni on joihinkin kauppakumppaneihinsa, kuten Yhdysvaltoihin, verrattuna selvästi epäedullisessa asemassa näiden uusien teknologioiden käyttöönotossa talouden yleisessä tuotantojärjestelmässä, esittelijä pahoittelee komission yksiköiden näkemysten ja varoitoimenpiteiden puutetta, koska ne eivät ole varoittaneet kolmannen sukupolven matkapuhelinten (UMTS-teknologia) kehittämisen vaaroista.

Esittelijä tiedusteli yli vuosi sitten (maaliskuussa 2000) komission jäseneltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin tulevien operaattorien liiallisista riskikeskittymistä, sillä ne maksoivat huomattavia summia osallistuessaan tuolloin järjestettyihin lupien huutokauppoihin. Komission yksiköt varoittivat kuitenkin vasta maaliskuussa 2001 tämän teknologian kehittämisen vaaroista samoista syistä, jotka parlamentti oli tuonut esille jo vuotta aiemmin, ja samat komission yksiköt antoivat vain ympärilyöreitä vastauksia huutokauppojen neutraaliudesta. Esittelijä pahoittelee tällaista varoitoimenpiteiden puutetta, koska siitä on tuhoisia seurauksia teknologian kehitykselle.

Vapauttaminen ja rakenteelliset uudistukset

Pilviä alkaa kasautua vuoden 2010 ylle, vaikka kaikki jäsenvaltiot ehättivät Lissabonissa mainitsemaan sen pyrkimystemme määränpäänä. Yhtenäismarkkinoiden vakiinnuttamisessa saavutetuista edistysaskeleista ja rahaliiton toteutumisesta huolimatta missään tähänastisessa saavutuksessa ei nimittäin ole mitään mieltä, ellemmekykyne edistymään sitoumustemme toteuttamisessa. Joidenkin maiden haluttomuus aloittaa kaikkien hyväksymä vapauttaminen ja toisten valtioiden, kuten Ranskan, haluttomuus luopua joistakin valtion lippulaivoista merkitsevät kahta eri vauhtia etenevän Euroopan luomista. Tällaisessa Euroopassa kollektiiviset sitoumuksensa täyttävien maiden saavutukset ovat uhattuina yhä valtion omistamien yritysten epäilyttävän aggressiivisten strategioiden takia niiden kansallisten markkinoiden ulkopuolella olevilla äskettäin vapautuneilla aloilla.

Tämä on vaikuttanut erityisen haitallisesti sähköalan tapaisiin aloihin, joilla hyvin aggressiivista ostostrategiaa kansallisten markkinoidensa ulkopuolella harjoittavien julkisten yritysten sekä yksityistettyjen tai yksityisten yritysten, jotka eivät voi kilpailla samoissa olosuhteissa, väliset erot ovat hyvin selvät. Sitä paitsi sähkömaksujen muodostumista koskeva täydellinen avoimuuden puute juuri näissä jäsenvaltioissa lisää epäilyjä mahdollisista välillisistä valtiontuista, joilla rahoitetaan tällaisia tukia saavien yritysten kansallisten markkinoiden ulkopuolisia hankintoja (tämä ilmiö tunnetaan muissa yhteyksissä nimellä "deep pocket").

Esittelijä ilmaiseekin pettymyksensä Tukholman Eurooppa-neuvoston epäonnistumiseen, koska se ei hyväksynyt eurooppalaisten kaasu- ja sähkömarkkinoiden lopullista vapauttamisaikataulua,

sekä kiirehtii komissiota panemaan täytäntöön Tukholman Eurooppa-neuvoston päätelmän 17, jonka mukaan komissio "varmistaa myös, että ne yritykset, joilla on edelleen kansallisilla markkinoillaan monopoli-asema, eivät saa siitä aiheutonta hyötyä", ja tarkastelemaan sähköalan yritysten hankintoja samoin kuin sähkömaksun muodostumista sääntöjenvastaisia valtiontukia koskevan yhteisön säännösten kehityksessä.

Esittelijä katsoo, että yhteisen hankkeemme uskottavuus ja sen myötä kansainvälisten sijoittajien luottamus yhteiseen rahaan ja unionin kykyyn johtaa uuden vuosituhannen maailmanlaajuistumishanketta ovat uhattuina. Ennen kaikkea uhattuina on kuitenkin yhteisön toimielinten legitimitetti Euroopan kansalaisten silmissä, sillä heidän mielestään se noudattaa vaarallista suurten puheiden ja niukkojen tulosten linjaa.

Esittelijän mielestä unionin on aloitettava syvälinen keskustelu kansalaisten osallistumisesta elinkeinoelämän avainaloilla. Tällaisen keskustelun on oltava vastavuoroiseen arviointiin ja oppimiseen perustuvaa keskustelua, joka edistää entisestään yhtenäismarkkinoiden toimintaa ja mahdollistaa yksityistämistä koskevan objektiivisen tulostaulukon avulla kilpailun, sijoittautumisvapauden ja pääoman vapaan liikkuvuuden periaatteita koskevien erilaisten näkemysten lähentämisen. Juuri tällaista keskustelua haluavat Euroopan kansalaiset, jotka ovat valinneet kilpailun tien tehokkaana voimavarojen jakamisen keinona mutta joiden markkinat joutuvat nyt alistumaan taloussuodistuksia ideologisista syistä vastustavista maista lähtöisin olevaan tehottomuuteen.

Valtiontuet

Sääntöjenvastaisten valtiontukien kaltaisessa hieman arkaluonteisessa aiheessa esittelijä on halunnut odottaa parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan ensimmäistä käsittelyä komission yhdennestätoista selvityksestä sääntöjenvastaisista valtiontuista. Tästä syystä valtiontukia on käsitelty päätöslauselmaesityksessä yleisluonteisesti komission toiminnan osalta.

Esittelijä tyytyykin toteamaan olevansa samaa mieltä komission kanssa siitä, että valtiontukien määrä BKT:hen verrattuna, vaikka sitä onkin jo vähennetty, on edelleenkin liian korkea ja sitä on alennettava, ja olevansa tyytyväinen valtiontukirekisterin ja tulostaulukon luomiseen parlamentin pyynnöstä, koska ne ovat tärkeitä välineitä avoimuuden ja demokraattisen valvonnan lisäämiseksi, vaikka esittelijä pahoittelee selvästi eriarvoisten tilanteiden hyväksymisen jatkumista tällä alalla. Lopuksi esittelijä ilmaisee huolensa sääntöjenvastaisten valtiontukien alalla saavutetuista harvoista edistysaskelista, sillä tämä heikentää komission tehokkuutta valtiontukien valvonnassa.

Kansainvälinen ulottuvuus

Kilpailun alalla tehtävän kansainvälisen yhteistyön suuntaviivojen osalta esittelijä korostaa kilpailuviranomaisten välisen tehokkaan kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä uuteen talouteen erottamattomasti liittyvän maailmanlaajuisen luonteen takia. Esittelijä kysyy, onko ensisijaista kohdistaa yhteistyöpyrkimykset kahdenvälisen sopimusten tekemiseen taloudelliselta painoarvoltaan suhteellisen vähäisten valtioiden (kuten Sveitsin) kanssa tai uusien kansainvälisten kilpailufoorumien (Global Competition Forum) perustamiseen, kun ehdotetun uudistuksen edellä olisi välttämätöntä tehostaa jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä ja niiden yhteistyötä komission kanssa.